

Resolusjoner som foreslås avvist (resolusjonene er ikke prioritert, bare nummerert)

Innhold

17.	Nå er det kvinners tur!	2
18.	Hjelp mot fråfall - Idretts- og aktivitetsglede for alle barn og unge.....	3
19.	Kompetanse og kvalitet i mat og helse faget.	4
20.	Me ønsker å tilrettelegge for sunne val blant dei yngste.....	5
21.	Frukost til alle gir betre grunnlag for læring	6
22.	Kvinneres soningsforhold	7
23.	Auka matsikkerhet!	9
24.	Unge uføre.....	9

17. Nå er det kvinners tur!

Tenk deg at du som kvinne er på vei inn til legen eller sykehus og håper at nå skal du få hjelp med en smertefull plage. Det du derimot møter er uttalelser som «*du kan ikke ha så vondt - du er for ung*» eller «*menstruasjon er vondt*» og kanskje også at «*dette går over, det er bare litt angst*». Du har tiltro til legen. Forsøker å slå deg til ro med beskjedene du fikk.

Men smertene og ubehaget gir seg ikke. Det blir heller bare verre. Smertene er så store at du ikke klarer å jobbe. Det går utover familielivet, det påvirker psyken og det rammer økonomien. Du får etter hvert ny time hos legen. Denne gang litt mer mentalt forberedt, så du får presset gjennom at det må undersøkes nærmere. Mange ulike tester og prøver blir tatt. Dagene, ukene og månedene går.

Omsider, de har funnet noe! Du får prøve en medisin; den virker ikke. Du prøver en annen; den har ulevelige bivirkninger. Hva med operasjon? Det vil trolig virke, men nei, du som 30-åring er for ung.

Du er desperat; det offentlige sykehus-Norge kan eller vil ikke hjelpe deg. Så til tross for at lommeboka egentlig sier nei, skaffer du deg legetime hos en kommersiell aktør. De kan selvfølgelig hjelpe. Du kan få operasjon allerede neste torsdag. Prisen: 4 måneders utbetaling fra NAV (jobbe har du jo ikke klart på flere år). Glem det!

Det går nesten syv år! Ny legetime i det offentlige, nå med ny lege. «*Hvorfor er du ikke operert? Du har jo så store plager? Jeg sender en henvisning med en gang!*».

Tre måneder går, du er operert, smertefri og rehabilitert. Men du må leve med kostnadene for de syv årene i smertehelvete.

Historien ovenfor er dessverre ikke unik, men et godt eksempel på hvordan kvinner med behov for helsehjelp møtes i deler av det offentlige helse-Norge. For lite kunnskap om kvinnesykdommer og for lite oppmerksomhet om at kvinner og menn med samme diagnose kan ha ulike symptomer er, i kombinasjon med avleggs holdninger, en trussel mot helsa, samfunnsdeltagelsen og livskvaliteten til 50 % av landets befolkning. Slik kan vi ikke fortsette!

Fremover må vi derfor:

- Sette et kraftigere søkelys på hvordan det offentlige møter enkeltmennesket. Det er vesentlig å bli sett og møtt på en god måte i kontakten med det offentlige helsetilbudet.
- Gjennomføre en helse- og omsorgspolitik som hindrer at helsevesenet bidrar til økte sosiale forskjeller. Våre kvinners helse skal ikke være avhengig av ei tykk lommebok og kommersielle aktører.
- Sikre trygge, faglig sterke og livsviktige helsetjenester nær folk. Ansatte i primærhelsetjenesten må sikres et kompetanseløft på kvinners sykdommer og plager.

Senterpartiet er i Regjering – det er på tide å brette opp ermene, stramme bukse-selene, løfte skjørtene og gå til arbeid!

Telemark Senterkvinner

48 18. Hjelp mot fråfall - Idretts- og aktivitetsglede for alle barn og 49 unge

50

51 Fråfall i idretten under koronapandemien viser at antall medlemskap gjekk ned med 9,6 % i
52 2020, samanlikna med 2019. Dette vil tilseie om lag 185 000 medlemmer. Størst var
53 nedgangen i aldersgruppene 0-5 og 6-12 år. Meldingar frå idrettslag gir grunn til å tru at
54 nedgangen har vore høg også gjennom 2021.

55 Dette er alarmerande tal. Me veit kor viktig aktivitet er for den enkelte sin trivsel, fysiske og
56 mentale utvikling og helse. Dette kan ha ei avgjerande betydning for ei god, sunn,
57 berekraftig framtid for den einskilde, men også i eit større folkehelseperspektiv er dette
58 svært alvorleg.

59 Det blir viktig å gi all mogleg støtte til idretten i deira arbeid med å få barn og unge tilbake i
60 aktivitet i tida framover. Samstundes blir det også viktig å tilrettelegge for aktivitet som ikkje
61 treng vere direkte knytt til idretten, men som kan vere utfyllande for eit godt, allsidig tilbud
62 som kan bidra til meir aktivitet generelt.

63 Den spesielle situasjon som me no er inne i, krev spesielle tiltak. Me går inn i ei avgjerande
64 tid der barn og unge, deira fysiske og mentale helse må stå i fokus. I tillegg til å støtte
65 idretten med å få fleire barn og unge med igjen, er det også behov for å tilrettelegge for meir
66 utradisjonell aktivitet. Hallar og anlegg som kan appellere også til dei som ikkje deltek i
67 organisert idrett, som kan motivere til eigenorganisert aktivitet på deira eigne premiss
68 gjennom til dømes leik, vil vere viktige.

69 Det viser seg å vere ei utfordring med å finansiere prosjekt som dette, då det kan hentast ut
70 relativt lite i ordinære spelemidlar. Sidan det meste av slike prosjekt ikkje er standardisert,
71 kan dei også vere dyre å bygge. Me må difor vurdere muligheten for å sjå på ordninga med
72 spelemidlar, om denne skal opnast opp for meir utradisjonell tenkning innan idrett og
73 aktivitet.

74 Likevel er det ikkje meir spelemidlar enn det som det vert omsett for. Med unntak av
75 nasjonale anlegg blir alle idrettsanlegg finansiert over spelemidlar. Dei vert delt 50-50
76 mellom idrett og kultur. Dette er to områder som no har store utfordringar etter ein
77 krevjande koronapandemi.

78 Det hastar difor å få på plass løysingar i ein utfordrande situasjon. Me vil tilrettelegge for
79 livslang aktivitet, folkehelse og idretts- og aktivitetsglede for alle barn og unge. I den
80 situasjonen me no står i meiner Senterkvinnene det difor må løyvast pengar til anlegg for
81 idrett og aktivitet også over statsbudsjettet som friske midlar.

82

83

84 Hordaland Senterkvinner v/Åshild Rygg Tonning

85

86 19. Kompetanse og kvalitet i mat og helse faget.

87

88 Mat og sunt kosthold er i fokus om dagen. Det fins mange meiningar om kva som er rett
89 kosthald og kva ein bør ete. Reklamer og influensere har stor påverknad på dagens unge.

90

91 Mat og helse faget på grunnskulen har ei viktig rolle for å skape matglede, gode haldningar
92 og kunnskap om mat.

93

94 I dag ser vi dessverre at born vert sett til å lage mat av halv-fabrikata og med næringsfattig
95 innhald. Korleis kan ein sikre at born og ungdom får rett opplæring i kosthald og
96 næringsinnhald i mat? Faglærar må ha kompetanse i faget, og undervisninga må
97 kvalitetssikrast. Skal elevar få kunnskap og kjennskap til næringsinnhald i mat må dei lage
98 maten frå botnen av sjølv og erfare og mestre på kjøkkenet. Dette er spesifisert i dei nye
99 læreplanane som vart innført i 2021. Her er fokus nasjonale kostråd og å skape gode
100 matvanar og glede rundt måltidslaging og sjølve måltidet.

101

102 Læreplanmåla i mat- og helsefaget er praktisk retta, der ein skal stimulere til lærelyst
103 gjennom praktisk arbeid og gode opplevingar på kjøkkenet. Forsking viser at mange elevar
104 slit med teori i grunnskulen, og at fokuset på teori blir for mykje for mange elevar. Praktisk
105 arbeid gir skaparglede og ei kjensle av meistring.

106

107 Noreg har stor mangel på fagarbeidar innan restaurant og matfag, og mat- og helsefaget har
108 ein unik moglegheit til å inspirere og vise kva yrket har å tilby. For å få til dette må ein ha
109 lærarar med rett kompetanse, som for eksempel vidareutdanning innan mat og helse.

110

111 Senterkvinnene krev at mat- og helsefaget må få auka fokus og status. I tillegg må rett
112 kompetanse hos lærar være eit krav for å undervise, og for å kunne gje elevane den
113 opplæringa dei har rett på i følge læreplanen.

114

115

116 Sogn og Fjordane Senterkvinner

117 20. Me ønskjer å tilrettelegge for sunne val blant dei yngste

118

119 Sukkerforbruket blant barn og unge ligg høgt over anbefalingane frå helsemyndigheitene. I
120 tillegg er Noreg ein del av trenden der me ser stadig aukande grad av overvekt og fedme.

121

122 Barn blir invadert av marknadsføring av usunne matvarer. I dag er det eit eige bransjeråd,
123 Matvarebransjens faglige utvalg (MFU), som lagar reglar for marknadsføring, og som
124 fungerer både som jury og dommar for å vurdere om reglar blir brutt. Dersom det skulle
125 oppstå brot på reglane, fins det i dag ingen konsekvensar.

126

127 Det er naivt å tru at kommersielle aktørar set barn og unge først. Senterkvinnene meiner det
128 bør kome strengare reglar for å betre beskytte barn og unge mot reklame retta mot dei. Ei
129 løysing kan vere å opprette eit uavhengig fagleg utval som lagar reglar for marknadsføring,
130 og følgjer opp med sanksjonar ved eventuelle brudd på regelverk.

131

132

133 Hordaland Senterkvinner v/Åshild Rygg Tonning

134 21. Frukost til alle gir betre grunnlag for læring

135

136 For mange barn og unge er ikkje frukost ein del av kvardagen. Dette er med å videreføre og
137 forsterke skilnader vi ser vert stadig større i samfunnet vårt. I tillegg til å skape større
138 ulikskap i helse, er dette også med å skape ulikskap i læring.

139

140 Ny forskning frå TIMSS (Trends in Mathematics and Science Study) har sett på nedgang i antal
141 niandeklassingar som et frukost og nedgang i resultat i matematikk og naturfag. I
142 oppsummering av funna ser dei ein samanheng her: Niandeklassingar i Noreg tapar læring
143 tilsvarande eit halvt års skulegang ved å droppe frukosten.

144

145 I Hurdalsplattformen blir det vist til viktigheita av å utjamne økonomiske og sosiale skilnader
146 for å fremje den norske folkehelsa. Senterkvinnene ønskjer at mål om gratis og sunn
147 skulemat blir iverksatt snarleg. Som utgangspunkt for dette arbeidet, kan ein sjå til
148 Matprosjektet i Tromsø kommune, og Selnesmodellen.

149

150

151 Hordaland Senterkvinner v/Åshild Rygg Tonning

152

153 22. Kvinners soningsforhold

154

155 Vi ønsker å ta utgangspunkt i soningsforhold for kvinner i regionen som sorterer under
156 Bergen. Vi har pr. i dag 3 steder hvor kvinner i området kan sone.

157

158 1. Bergen fengsel høysikkerhets avdeling med plass til 12 kvinner fordelt på 2 avdelinger.

159

160 2. Avdeling D ligger like utenformurene ved Bergen Fengsel. Dette er en
161 lavsikkerhetsavdeling for kvinner. Her er det et krav at alle har en beskjeftigelse helst
162 utenfor fengselet i form av utdanning, praksis eller jobb. Plass til 18 kvinner.

163

164 3. Lyderhorn Overgangsbolig har plass til 16 beboere og her er det egne rom med bad.
165 Blanding av menn og kvinner.

166

167 Kvinner er i sterkt mindretall blant menn som soner i fengsel. De som må sone lengre
168 dommer blir plassert på høysikkerhets avdeling i begynnelsen av dommen og kan få
169 mulighet til sone ca. de siste 1,5 år på avd. D. I den siste delen av soningen under 1 år kan de
170 få komme til Lyderhorn overgangsbolig.

171

172 Utfordringen med at kvinner soner sammen med menn er at det kan oppstå uønsket
173 seksuell oppmerksomhet fra menn. Det finnes ikke mulighet for kvinnene inne på avd. C å
174 kunne være skjermet for menn. Når de er på skole/trener/er på idrettsbanen/venter på å bli
175 låst inn etter endt skoledag/ på helseavdelingen, så vil det alltid måtte forholde seg til
176 mannlige innsatte. I samtaler med kvinner som soner i dag er det mange historier om svært
177 krenkende oppførsel fra andre mannlige innsatte.

178

179 Kvinner som soner har andre behov enn menn. Ofte har kvinner omsorg for barn før de skal
180 sone og det er svært viktig at det blir lagt til rette for besøk på egne avdelinger som
181 tilrettelegger for så naturlig samvær som mulig. Kvinner bærer på mye skamfølelse og
182 avmakt i deres frihetsberøvelse. En annen utfordring er at mange kvinner har vært i
183 rus/prostitusjon før de kommer i fengsel og vil ofte fortsette dette mønsteret bak murene.

184

185 Pr. i dag finnes det ikke programtilbud til kvinnelig innsatte på grunn av manglende økonomi.
186 Tidligere har det vært tilbud om et program som heter Ny start, Mindfullness og Vinn
187 programmet: Samtale grupper for kvinner.

188

189 Det er svært viktig at det blir tilbudt forskjellig program som gjør kvinnene i stand til å kunne
190 se for seg en fremtid med innhold og mestring etter endt soning. Det kan her nevnes at det
191 finnes noen aktører som Way Back og Crux Kalfarhuset som får mulighet til å komme inn i
192 fengslet og gi kvinner noen positive tilbud. Herunder Yoga/velværekveld/tilbud om noe
193 aktivitet utenfor fengselet som riding på en gård i nærområdet.

194

195 I fengselet blir man også tilbudt muligheten for utdanning. Det er et stort problem at de ikke
196 kan få undervisning hvor det er kun kvinner til stede. Informantene fra fengselet gir utrykk
197 for at de har valgt vekk undervisning fordi det ble for vanskelig med for mye uønsket seksuell
198 oppmerksomhet.

199

200 Vi må jobbe med å ha fokus på at det skal være likeverdige forhold for menn og kvinner i
201 fengselet og det krever en større grad av tilrettelegging for kvinner. Det må ha høyere fokus
202 og prioritering av midler for at innsatte kvinner skal oppleve mindre av stigma og opplevelse
203 av likeverd i forhold til soningsforhold.

204

205 Legger ved link til Kriminalomsorgens egen strategi for kvinner og soning.

206

207 <https://www.kriminalomsorgen.no/kvinnefengsler.518722.no.html>

208

209 Her er det mange gode planer, men siden det er 5 år siden denne ble vedtatt er det mye
210 igjen for å nå disse planene.

211

212

213 Artikkel fra NRK

214

215 [https://www.nrk.no/vestland/historisk-rapport_-slik-blir-syke-norske-kvinner-sviktet-bak-
216 murene-1.15622957K](https://www.nrk.no/vestland/historisk-rapport_-slik-blir-syke-norske-kvinner-sviktet-bak-
216 murene-1.15622957K):

217

218

219 Senterkvinnene Hordaland

220

221

222

223

224 23. Auka matsikkerhet!

225

226 Krigen i Ukraina har gjort at vi må få meir fokus på matsikkerhet. SP har kjempa for auka kornlager og
227 matsikkerhet lenge.

228

229 Senterkvinnene meiner blant anna at det haster å løfte saka opp på dagsorden i vidare arbeid.

230

231

232 Senterkvinnene i Hordaland

233

234

235

236

237

238

239

240

241 24. Unge uføre

242

243 Mange unge som fell utanfor arbeidslivet får samtalar med NAV om praktiske yrke og testar si
244 arbeidsdyktigheit hos NAV. Dei som er trege i testen kjem inn i kategorien «lav arbeidsdyktighet» og
245 blir altfor lett uføre.

246

247 Senterkvinnene meiner vi må sjå til Danmark som får unge ut i praktisk arbeid for vidare å få dei inn i
248 utdanningsløpet. Dei unge får utdanning og kan leve eit sjølvstendig liv.

249

250 Senterkvinnene meiner vi må komme tettare på næringslivet og hjelpe dei unge ut i praktisk arbeid.

251

252

253 Senterkvinnene i Hordaland

254